

Nem kis terjedelmet igényelne az egyes térképek, vagy akár az atlasz egyes fejezeteinek koncepcióját, tartalmát, ill. ábrázolásmódját értékelni. Részletesebb méltatásra, bírálatra a szakfolyóiratok a közel jövőben bizonyára sok alkalommal helyet szentelnek, hiszen az NDK első nemzeti atlaszából sokat lehet meríteni. Magam is sok új tapasztalatot szereztem belőle, nemcsak mint gyakori (és gyakorlati) tematikus térképkészítő, hanem mint a Magyarország Nemzeti Atlasza második kiadását előkészítő akadémiai bizottság elnöke is.

Ilyen szemmel nézve és méltatva a közelmúltban megjelent atlaszt, megértem azokat a nehézségeket, amelyek pl. egyes térképlapokon a sokrétű információ integrálása miatt az áttekinthetőség rovására mentek, továbbá az adatszerzés és -feldolgozási nehézségek következtében egyes fejezetek a hatvanas évek második felének gazdasági-társadalmi adottságait tükrözik. Valószínűleg ugyancsak az elegendő adat hiánya ad magyarázatot arra, hogy csupán

néhány térkép nyújt dinamikus összehasonlítási lehetőséget a gazdasági-társadalmi fejlődés üteméről. A fejezetek egymás közötti arányossága és az NDK körülményeinek figyelemmel kísérése alapján, a külső szemlélő szerint, valamivel több teret lehetett volna áldozni a települések, a szolgáltatások, az életszínvonal, a nemzetközi munkamegosztás és a nagy hagyományokkal rendelkező NDK fizikai kultúra és turizmus alakulásának bemutatására. Mindez persze több helyet igényelne, de talán bizonyos térképeket kisebb méretarányban is elég lett volna közölni.

Az NDK Nemzeti Atlasza alkotói olyan alapvető és maradandó dokumentumot készítettek az első szocialista Németország földjéről, népéről és gazdaságáról, amely méltóan képviseli a tudományos, kulturális és technikai — ezen belül földrajzi és geokartográfiai — hagyományokat.

PÉCSI MÁRTON DR.

FODOR ISTVÁN: A barlangok éghajlati és bioklimatológiai sajátosságai. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981. 191 A/5 oldal, 80 ábra, 36 fénykép, 33 táblázat.

A könyv hézagpótló hazai szakirodalmunkban. Első összefoglalása magyar nyelven a különböző barlangtípusok klimatikus és bioklimatikus sajátosságainak, különös tekintettel a hőmérséklet, légnedveség és légáramlás alakulására.

A barlangok éghajlati viszonyainak feltárása nem öncélú kutatás, a gyakorlati élet egyre inkább igényli a barlangklimatológiai vizsgálatokat. Így az egyre inkább kiszélesedő és mind több gyógyászati eredményt felmutató barlangterápia alkalmazása (pl. légzőszervi betegek gyógykezelése) szükségessé teszi a barlangok légterének speciális szempontok szerinti vizsgálatát.

A könyvben szerencsés egyensúlyban vannak az alap kutatás és alkalmazott kutatás igényeit kielégítő vizsgálatok, és elolvasása után azzal a benyomással tehetjük le a művet, hogy valóban maradéktalan képet kaptunk a különböző típusú barlangok klimatikus rendszerének kialakulásáról, a külső tényezőkkel (makroklima, morfológia) való összefüggésekről és a különböző barlangtípusok gyakorlati hasznosításának lehetőségeiről.

A szerző legrészletesebben a különböző barlangtípusok hőmérsékleti és légnedveségi rendszerét tárgyalja, jórészt saját mérései alapján. Csaknem minden jelentő-

sebb hazai barlangunkra bemutatja a döntő klímafaktorok alakulását, de számos adatot találunk a Dobsinai-jégbarlang hőmérsékletéről és légnedvességéről is. Az adatok értelmezésében a szerző igen körültekintő, minden esetben precíz, matematikai-statistikai elemzéseket végez, eredményeit táblázatosan és grafikusan közli. Legnyolultabb kétségkívül a barlangok áramlási rendszere, amelynek feltárása, elemzése, magyarázata sok nehézséget jelent. A szerző a rendelkezésére álló viszonylag kevés mérési adat alapján is jól áttekinthető, világos képet rajzol főbb barlangjaink légáramlásáról és az Abaligeti-barlang esetén kísérletet tesz az éves légcseré mennyiségi jellemzésére is. Igen jelentős információt közöl a barlangok levegőjének kémiai összetételéről, aeroszol tartalmáról és tisztaságáról, ezek az adatok főként a gyógyászati hasznosítás szempontjából jelentősek.

Összefoglalásként megállapíthatjuk, hogy FODOR ISTVÁN könyve jelentős nyeresége hazai földtudományi szakirodalmunknak, eredményei az egyetemi oktatásban is jól hasznosíthatók. Geográfusok, hidrológusok, meteorológusok, orvosok és biológusok egyaránt haszonnal forgathatják.

PÉCZELY GYÖRGY